

**МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ З
ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ**

The aim of securities transactions analysis is to determine directions of the bank's work at the stock market. The estimate of securities market attractions is done with the help of stock ratings and indexes. The internal bank analysis includes the determination of securities transactions structure and profitability, and also protection against devaluation balance value.

Метою аналізу операцій з цінними паперами є визначення перспективних напрямків роботи банку на фондовому ринку. Першим етапом проведення аналізу операцій з цінними паперами є оцінка інвестиційної привабливості фондового ринку країни. Ця оцінка здійснюється за допомогою фондових рейтингів та індексів.

Постановка проблеми: розвиток фінансового ринку як механізму накопичення та інвестування капіталів - необхідна умова подолання кризових явищ в економіці України. Особливим сегментом фінансового ринку є ринок цінних паперів, який впливає не лише на перерозподіл власності, а й на рух вільних коштів між підприємствами різних видів економічної діяльності. Ринок цінних паперів також дає можливість інвесторам отримувати доходи не тільки від вкладання коштів безпосередньо у виробництво, а й від надання грошей у користування.

Головною проблемою є нерозвиненість самого ринку цінних паперів, то необхідно вдосконалювати його інфраструктуру, а також проводити ефективну державну політику щодо оподаткування операцій на ринку цінних паперів. Про те існують певні негативні фактори, які гальмують процес проведення банками операцій з цінними паперами і тому виникає потреба розробки шляхів їх подолання. Необхідно вдосконалювати законодавчу базу, яка регулює діяльність

банків, а також створювати сприятливі умови для роботи банків з цінними паперами. Розвиток операцій з цінними паперами може стати одним із провідних елементів забезпечення інтеграції банківської системи України у світовий економічний простір.

Банки взагалі – це суто комерційні інститути, які в поточній діяльності реалізують передусім власні економічні інтереси. Найважливіше завдання комерційного банку – максимізація вартості капіталу, тобто підвищення рівня доходів на кошти, що були вкладені в банк засновниками та акціонерами. Тому основним показником діяльності комерційного банку вважається прибуток як різниця між доходами від банківських операцій та витратами на їх здійснення. Головним принципом управління діяльністю банків виступає принцип: «купити дешевше – продати дорожче». Таким чином, політика і стратегія банку мають бути спрямовані на залучення фінансових ресурсів за найменшою вартістю та пошук найбільш доходних варіантів розміщення цих ресурсів при забезпеченні прийняттого рівня ризику проведення операцій.

Банківський аналіз вивчає не саму фінансову діяльність банку, а її економічні результати. Обумовленість економічних явищ і процесів причинним зв'язком потребує від аналізу вивчення факторів, що викликають зміни тих чи інших показників. За допомогою аналізу установлюються найсуттєвіші факторні показники, які впливають на зміни результатів діяльності банку. Виявлення і вимірювання взаємозв'язку між показниками, що аналізуються, забезпечує комплексне, органічно взаємозв'язане дослідження роботи комерційного банку.

Розробкою методики оцінки та аналізу цінних паперів займалися західні вчені, такі як Дж. Вільямс М. Гордон, Г. Марковіц, Дж. Лінтнер, Дж. Тобін, Дж. Трейнор, В. Шарп. З появою фондових ринків у постсоціалістичних країнах проблематику інвестицій у цінні папери вивчають вчені - економісти І.А. Бланк, В.В. Ковальов, Ю.Я. Кравченко, О.В. Мертенс, Я.М. Міркін, О.М. Мозговий, Е.Л. Найман, А.А. Пересада, Л.О. Примостка, В.М. Суторміна, В.М.Федосов. Незважаючи на тривалі дискусії, що точаться серед науковців та практиків,

єдиний підхід щодо систематизації методик аналізу цінних паперів поки що не опрацьований, і це перешкоджає їх впровадженню у практику українських банків.

Внутрішньобанківський аналіз операцій з цінними паперами починається з розрахунку показників динаміки та структури. Виходячи з критерію поділу портфеля цінних паперів комерційного банку на портфель на продаж та на інвестиції, визначається частка і динаміка окремого виду цінних паперів. Наявність в портфелі банку значної частки державних цінних паперів свідчить про високий рівень ліквідності комерційного банку, але говорить про низьку доходність інвестиційного портфеля. При аналізі вкладень в доходні цінні папери важливим є визначення частки реінвестованих доходів від цінних паперів в загальній сумі доходів від операцій з цінними паперами та в сумі доходів по окремих напрямках вкладень.

Класифікація операцій за напрямками вкладень дасть можливість визначити найбільш сприятливу галузь чи регіон вкладання коштів банку. Крім того, необхідно розрахувати показники: питомої ваги придбаних цінних паперів за номіналом; питомої ваги викуплених банком цінних паперів до строку погашення та після строку погашення; обсяги операцій по зберіганню цінних паперів та їх доходність; обсяги і структуру консалтингових операцій; питому вагу посередницьких, розрахункових та реєстраторських операцій; частку дивідендів по акціях в доходах банку; частку дивідендів, виплачених акціями в процентах до кількості та суми; частку операцій по конвертуванню акцій; частку цінних паперів, що отримані в заставу по кредитних та інших операціях; частку позик, що надаються під заставу цінних паперів; частку гарантійних операцій; частку операцій по управлінню портфелем цінних паперів клієнтів банку.

Для повного аналізу потрібно зіставити обсяги операцій по кожному виду цінних паперів та доходи, які отримує банк від цих операцій. Крім того, необхідно розрахувати частку доходів по кожній послугі банку з цінними паперами в сукупних доходах від операцій з цінними паперами.

Наступним критерієм оцінки операцій з цінними паперами є рівень захисту комерційного банку від можливого ризику зниження балансової вартості цінних

паперів. Тобто, необхідно проаналізувати сформовані резерви по операціям з цінними паперами.

Необхідним етапом аналізу портфеля цінних паперів невідомої емісії є визначення джерел здійснення цих операцій: за рахунок прибутку банку, за рахунок інших власних коштів, за рахунок залучених ресурсів, за рахунок і за дорученням клієнтів. Такий поділ дає змогу визначити політику банку по фінансовим інвестиціям – чи це додаткове джерело доходів банку, чи це результат широкого кола послуг.

Список літератури:

1. *Станіславчук Н.О.* Аналіз банківської діяльності: Навч. посібник для студентів - Умань: ВПЦ «Візаві», 2018.- 191с.
2. *Роганова О.Я.* Облік та аналіз операцій банку з цінними паперами: дис... канд. екон. наук: 08.06.04 / Київський національний економічний ун-т. - К., 2005. 52
3. *Коваленко В. В.* Система ризик-менеджменту кредитно – інвестиційної діяльності в банках / В. В. Коваленко, А. І. Грушицька // Інфраструктура ринку, 2019. – Вип. 37. – С. 584-590
4. *Сохацька О. М.* Фундаментальний та технічний аналіз цін товарних та фінансових активів / О. М. Сохацька, І. В. Роговська-Ішук, С. І. Вінницький. Київ: Кондор, 2012. – 302 с